

AZ IGAZSÁG.

VEGYES TARTALMU KATHOL. TANÜGYI KÖZLÖNY.

Megjelenik minden hónap végén.

Ára egy évre 2 frt 20 kr.— Megrendelések és dolgozatok „AZ IGAZSÁG” szerkesztőségéhez küldendők Gyó-Ditróba. (Csikmegye.)

TÖBB KATH. TANFÉRFIU BUZGÓ KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL

SZERKESZTI :

P. FELICZIÁN.

A lap tiszta jövedelme ö szentsége XIII. Leo pápa 50 éves papi jubileuma emlékére, hazánk szegény és árva gyermekeinek javára van szánva.

GYERGYÓ-DITRO.

NYOMATOTT GYÖRGYJAKAB MÁRTON GYORSSAJTÓJÁN CSIK-SZEREDÁBAN.
1894.

231

Az előfizetést e félévre kérjük beküldeni.

Lapunknál félévi megrendelések tekintetbe nem jöhetnek, azért csakis egész évi folyamat lehet járítani.

A vallás-erkölcs kertjében termett virágokból kötött novemberi koszoru 1886-ra.

1. Sz. Diviai Benignus áldozár vt. † 177. 2. Sz. Agauni Ambrus abbás hv. † 3. Sz. Lüttichi Hubert pk. hv. † 727. 4. Sz. Borromei Károly bíbornok-érsek hv. E. t. † 1594. 5. Sz. Imre herczeg szűz hv. † 1031. 6. Sz. Lemovici Lenárd abbás hv. † 559 7. Sz. Kölni Engelbert pk. vt. † 1225. 8. Sz. Amiensi Gottfried pk. hv. † 1118. 9. Sz. Amárei Tivadar katona vt. † 304. 10. Sz. Avellini András áld. hv. † 1608. 11. Sz. Touri Márton pk. hv. † 398. 12. Sz. I. Márton pápa vt. † 655. 13. Sz. Kremonai Homobonus hv. † 1197. 14. Sz. Gangvisi Hipaczius pk. vt. † 15. Sz. Ausztriai Lipót hercz. hv. † 1136. 16. Sz. Kanterburi Ödön pk. hv. † 1242. 17. Sz. Csodatevő Gergely pk. hv. † 270. 18. Sz. Odó Klunyi abbás hv. † 942. 19. Sz. Ponczian pápa vt. † 235. 20. Sz. Válóai Felix rendalapító hv. † 1212. 21. Sz. Geláz pápa hv. † 496. 22. Sz. Augusztoduni Pragmaczius pk. hv. † 23. Sz. I. Kelemen pápa vt. † 100. 24. Sz. Aquileai Krizogon vt. † 290. 25. Sz. Római Mózes áldozár vt. † 250. 26. Sz. Konstánzi Konrád pk. hv. † 976. 27. Sz. Salzburgi Virgil pk. hv. † 784. 28. Sz. ifjabb István remete vt. † 768. 29. Sz. Tolosai Szarturnin pk. vt. † 250. 30. Sz. András apostol vt. † 62.	Sz. Tárzusi Czirenia szűz vt. † 286. Sz. Tárzusi Eusztokium szűz vt. † 362. Sz. Wenefrida szűz vt. † 690. B. Ilona Klarisa szűz † 1242. Sz. Natalena vt. szűz † B. Alfonza szűz † Sz. Julia szűz vt. † B. Magyar Ilona Domokos r. sz. † 1270. Sz. Martona szűz † Sz. Victoria szűz vt. † Sz. Benedeka szűz † 800. Sz. Erafalidis szűz vt. † 659. Sz. Cezar'ai Ennata szűz vt. † Sz. Veneranda szűz vt. † Sz. Gertrud szűz † 1292. Sz. Marina szűz vt. † B. Szalomea asszony, Kálmán király jegyese † 1268. Sz. Angolhoni Hilda apátnő † Sz. Magyar Erzsébet özvegy † 1231. Sz. Maxenzia szűz vt. † — Sz. Czezcilia szűz vt. † 230., a zenészek védszentje. Sz. Augusztá szűz vt. † Sz. Firminia szűz vt. † 285. Sz. Alexandriai Katalin szűz vt. † 307. Sz. Berina szűz vt. † Sz. Móra szűz vt. † Sz. Anna szűz vt. Sz. Tódi Illuminata szűz † Sz. Jusztina szűz vt. †

 Mindenkit kérünk e füzetek ajánlására és kegyes pártolására.

 A félévi előfizetést kérjük multhatatlanul beküldeni — 1 frt 10 krt.

 Jótékonycélú adakozásukat közvetítés végett mindenkor fogad a szerkesztőség s azokat nyilvánosan nyugtázza.

 Vállalatunk segélyezésére és biztosítására, hogy egy hasznos melléklet is ide csatolhassunk, kérjük a t. közönség pártfogását akár pénzben, akár papok részéről sz. misék elvállalásában.

 Azok, kik lapunkat írásban nem rendelték meg, hanem akaratukat csak a 3-ik vagy 4-ik szám visszaküldésével jelezték s az előbbi számokat megtartották, mindenesetre megrendelőnek tekintjük s kérjük az előfizetést.

 Felvágott s rongált számok újból visszaküldetnek s a díjak postai megbizással felvételnek.

Irodalom.

Csik megye földrajza. 2-ik kiadás, írta Józsa Sándor, ára füzve csak 18 kr. Kapható Györgyjakab Mártonnál Cs.-Szeredában. Forrón ajánljuk. A csikmegyei iskoláknál nélkülözhetlen tankönyv.

Az esztergomi bazilika története és leírása. A régi vár és főszékesegyházak története, Esztergom egyéb nevezetességeinek leírásával. Írta Gyöffy Lajos. Ily című csinos füzetke jelent meg a napokban Buzárovits Gusztáv kiadásában Esztergomban, mely hazánk legelső lőtemplomát, annak egyes részleteit, valamint a jelenlegi és a sz. István korától fennállott összes régebbi esztergomi főszékesegyházak történetét tárgyalja alaposan. A mű, a bazilika és hozzátartozó egyéb nevezetességek kellő megismerésére szolgáló hasznos kalauz, melyet a bazilika nevezetesebb részleteit ábrázoló csinos képek, — köztük Morellitől, a bazilikát építtető 4 príncás fametszeti csoportképe, — nagyban emelnek. Az Esztergomba utazó közönségnek nagy szolgálatot fog tenni a tájékoztató művecske, melynek ára 30 kr.

Legmegfelelőbb szerkezetű Intentiós könyv található szerkesztőségünknel, ára 30 kr. Több évre való sz. miséket is lehet bejegyezni. Rendet tartó papnak elkerülhetlen.

A gyermekek hitküldetése. A szt gyermek-társulat ismertető könyve. 3 ik kiadás. A szt társulat terjesztői figyelmébe ajánljuk.

Jézus szt Gy.-t. évkönyve. 7. évfolyam. 1. füzet. Sok szépet tartalmaz.

Az élő rózsafüzér képe. Diszes kiállítású fali kép. A 15 szent titkot ábrázolja. Bármely palota falát díszítheti. Ara 90 kr. Kapható P. Angelikusnál Altgradiska (Bosnia).

☛ Kik jövő évi mellékletünket, „Tornakönyv,” melynek ára 1 frt 50 kr, 50 krban kapni akarják, tudassanak. ☛

„AZ IGAZSÁG“ n. érd. előfizetői: (folyt.) 93. Főmagasságu és főtisztelendő Dr. Simor Ev. János bibornok herceggprimás ur. Esztergom. Esztergom — 94. Tiszt. Angolkisasszonyok zárdája. Veszprém. Veszprém. — 95. Tiszt. érseki felsőbb nőnevelő-intézet. Miskolcz. Borsodm. — 96. Tiszt. Bota Klára irg.-r. házfőnöknő. Liptó-Rózsahegy. Borsodm. — 97. Ft. Steiniczter Ede pl. Hunyad Boicza. Hunyadm. — 98. Ft. P. Elekes Lőrincz sz. F.-r. házfőnök. Vajda-Hunyad. Hunyadm. — 99. Tek. Kiss Borbára tanítónő. Gy. Ditró. Csikmegye. — 100. Tiszt. P. Simon Mária sz. F.-r. áldor. Vajda-Hunyad. Hunyadmegye. — 101. Tiszt. sz. Ferenczrendű nővérek. N.-Szeben. Szebenm. — 102. Tek. Szabó Károly népisk. ig. Szombathely. Vasm. — 103. Ft. P. Karesu Arzú sz. F.-r. házfőnök. Vác. Pestpilism. — 104. Tek. Borka Alajos okl. tanító. Bules (u. p. Batta). Krassóm. — 105. Tiszt. Campeanu Ilyés görög kath. pl. Gyó-Várhegy (u. p. Gyó-Ditró). Csikm. — 106. Tiszt. Tieranu György gr. k. pl. Gyó-Salamás (u. p. Gyó-Ditró). Csikm. — 107. Tek. Tariczky Antal okl. tanító. Kun-Karczag. Jász. m. — 108. Ft. Máthé József pl. Kaál (u. p. M.-Vásárhely). Marostordam. — 109. Tek. Dr. Szilvász János orvos. Gyó-Ditró. Csikm. — 110. Tek. Adám Polixéna tanítónő. Gy.-Ditró. Csikm. — 111. Tek. r. k. tanítói önképzőkör. Gy.-Ditró. Csikm. — 112. Tek. Vendl Mária urnő. Kalocsa. Pestpilism. — 114. Tiszt. Dr. Vass Albert hittan hallgató. Róma (Colleg. Hung. Germ. via S. Nicolao de Toletino). — 115. Tiszt. Szabó József Lajos sz. F.-r. hittanhallgató. Fogaras. Fogarasm. — 116. Tek. Szathmáry János gyógyszerész ur. Gy.-Ditró. Csikm. — 117. Tek. Inre Ferencz k.-tanító ur. Köszvényes-Remete (u. p. Deményháza). Marostordam. — 118. Ft. Sneff József pl. Oláh Láposhánya (u. p. Horgospataka). Szolnok-Dobokam.

— 119. Ft. Csiszér Ev. János pl. Vécze (u. p. N.-Kend). Udvarhelym. — 120. Nsgs és ft. Agoston Lajos esperes-pl. Szőkefalva (u. p. Dicső-Szentmárton). Kisküküllőm. — 121. Tek. Fülöp István jegyző. Gy.-Ditró. Csikm. — 122. Tiszt. Dóczy András s.-lelkész. Cs.-Csatóság, Csikm. — 123. Tek. Pfeiffer Anna tanítónő. Gy.-Alfalu. Csikm. — 114. Tek Csiby Péter kisbirt. üzletvezető. Gy.-Ditró. Csikm. — 125. Tek. Száva Károlina k. a. Gy.-Ditró. Csikm. — 126. Tek. Blahó Gyula állatorvos. Gyó-Ditró, Csikm. — 127. Tek. Lukács János kereskedő. Gyó-Ditró. Csikm. — 128. Ft. P. György István Passionista áldozár pl. Bukurest (Baratia). Románia. — 129. Tek. Varga Miklós okl. tanító. Gyenda (u. p. Beó). Jász kunm. — 130. Ft. Demka János pl. Veresegyház. (Gödöllő mellett.) Pestvilisim. — 131. Tek. Niedermayer János okl. tan. Glogovác. Aradm. — 132. Tek. Székely Dénes okl. tan. Cs.-Jenőfalva (u. p. Karczfalva). Csikm. — 133. Mélt. Züllich István lovag ur. Kolozsvár. Kolozsm. — 134. Tiszt. Irg. nőv. zárdája. Balassa-Gyarmat. Nográdm. — 135. Ft. Dóczy János papnöveldei alkormányzó. N.-Várad. Biharm. (Folyt. köv.)

Szerkesztői telephon.

Ft. Cs. J. Vécze. Köszönjük szépen a kegyes lelkes buzditást, ft. urtól okvetlen elvárunk egy kis irott karácsoni ajándékot. — Zs. G. Bordos. Bármi-kor lehet, de jobb előre, mivel szükséges. — A. B.-nek Kvár. Mindjárt küldünk egy kis árkölmest és még valamit . . . rég várjuk, de úgy látszik, hogy . . . nó ilyen, a ki nagy ur lesz, honores mutant mores et pariunt multis dolores! — Szál. sz. F. önképzőkörnek, Már kétszer is megküldöttük az első számot, talán csak kézhez került, nincs miért lefogyják!? — Petrozsény. N. J. Kérését teljesítjük, de kéőbb küldjön egy litánia előfizetőt. — P. A. Előfizetőink hála Istennek elegenden vannak, még pedig a színe-javából, jövőre még többet reményleni nem tartjuk bűnnek. — N. . . Verseket lapunkba nem fogadhatunk, ha csak nem valami ritka tanügyi dolgot énekelnek; ilyenek fagadására pedig hej nehezen rug a Pegazus valakit. — R. K. Sunt tría quae vere Salamoni displicuere: os mendax, fatuusque senex, pauperque superbus. — B. G. Csak sokat és biztost. — S. A. Pécs. Nekünk mindegy, akár előfizet, akár munkatárs lesz, becses választásán megnyugszunk. — L. Pest. Est virtus, semper malefacta cavere, quia Is bene se ditat qui semper noxia vitat. — Nersider. Nagy bűn, hogy az állam eltűr olyan tanítót, ki magyarul nem tud g a g y o g n i s e m. — Burghart, Krisztl, Schöll és a kutazi, lakácsi, bosácsi, révfalvi plebános urak kéretnek a megtartott számok árát beküldeni, különben a postai megbízást igénybe vesszük. — Kaál. A deczemberi fűzetben meg fog jelenni; könyvet is kaptunk.

AZ IGAZSÁG.

VEGYES TARTALMU KATHOLIKUS TANÜGYI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN HÓNAP VÉGÉN.

Ára egy évre 2 frt 20 kr. — A tiszta jövedelem hazánk szegény és árva gyermekeinek segélyezésére van szánva mindenkor.

Több kath. tanferfiu buzgó közreműködésével szerkeszti: P. FELICZIAN.

November. 5. sz.

1886.

I. évfolyam.

I.

DR. SIMOR EV. JÁNOS,

BIBORNOK, HERCZEGPRIMÁS, ESZTERGOMI ERSEK.

1886. okt. 23.

Multis saepe viros,
Nullis majoribus ortos
Et vixisse probos
Amplis et honoribus auctos vidimus.
Horatius VI. oda.

Ajó Isten, ki az emberi nem üdvének biztos és esalhatatlan útmutatóul egyszülött szent Fia által megalapítá az anyaszentegyházat, melyen a pokol kapui soha sem fognak erőt venni, mindig támasztott s támaszt abban olyan apostolokat, oly kitünő férfiakat, kik nem származásuk által jelesek, mert hisz az apostolok is csak tudatlan egyszerű halászok voltak előbb, hanem nagyok azok *szaját szerzett érdemeik* által. Nem hagyta Isten soha sem az ő anyaszentgyházát jó pásztorok nélkül, kik tudományuk, jámborságuk s erős jellemük által minden körülmények közt, minden időkhöz mérten az ellenség részéről is ne méltattak volna a legnagyobb bámulatra, dicséretre és elismerésre.

Ily nagy s bámulatos férfiuval dicselkedik a magyar katolikus egyház: Főmagasságu és főtisztelendő Dr. SIMOR EV. JÁNOS Bibornok, primás, esztergomi érsek ur ő Herczegségében, ki ez év október 28-án ünnepelte meg az egész magyar nemzet legforróbb részvételével papsága ötvenedik évét.

A magyar katolikus lapok mind foglalkoztak vezércikkeikben ő Eminentijája tanulságos életének történeti leírásával, hogy azt jubileuma emlékéül az utókornak is átadják drága ereklye gyanánt, azért mi sem tehetünk helyesebbet, mintha a nagy és tudós főpap életéből csak pár vonást is véve, lapunk e számát feléldszítjük s kedves olvasóinknak, ha kissé későn is, vele kedveskedünk.

Simor Ev János született Székes-Fehérvártt, Fehérmegyében, 1813 aug. 23-án. Szülei Simor Antal és Pejes Terézia egyszerű, de ritka becsületességű s vallásos jómódu cipész iparosok voltak. Anyja másodszor ment férjhez, s ezen házasságból 8 gyermeke lett, a bíbornok az első szülött. Az első nevelést jámbor szülőitől nyerte otthon; édes anyja mély vallásosságával különösen befolyásolta. Elemi iskoláit 1819—1823-ig s a négy alsó gymnasiumot 1823—1827-ig Székes-Fehérvártt végezte, innen nem sokára szülei az 5. és 6-ik osztályra Budára vitték, hol a német nyelvet elsajátította. Minden eddigi osztályait kitűnően végzett ifju papi pályára vágyódott, miben anyjának legjobb kedve telt Rudnay Sándor akkori esztergomi érsek 1828. szept. 17-én a papi pályára pályázott jeles ifjut felvette papnövendékei közzé, s mint ilyen a 7. és 8. osztályra Pozsonyba küldetett a szt Imre intézetbe, hol két évet töltött. 1830 okt. 1-én Nagy-Szombatra tétetett át, hol szintén két évig tanulta a bölcsészetet a tudós Jezsuita atyáktól; ugyanitt 1831. nov. 5-én felvette ő a tonsurát és a négy kisebb rendet Jordánszky Elek felszentelt püspöktől. 1833. okt. 1-én Bécsbe küldetett a Pazmaneumba a hittudományok elsajátítása végett, hol eredménydus négy évet töltött el, mert míg ott volt, le tette a hittudományi tudori szigorlatokat aránylag igen rövid idő alatt: 1834. nov. 24-én az ó- és újszövetségi szentirási tudományokból; 1836. jul. 18-án az ágazatos hittanból. 1836. okt. 17-én felszenteltetett alszerpapnak, okt. 24-én szerpapnak és 1836. okt. 28-án papnak. Ürményi Péter segédpüspök által Esztergomban. Első miséjét Székes-Fehérvártt tartotta a plebánia templomban u. a. é. nov. 5-én. A jeles képzettségű ifju pap nem sokára, 1837. febr. 24-én, kineveztetett a budapesti terézvárosi plebániához káplánnak; itt megint szorgalmasan tanult s le tette ez év okt. 28-án a tudori szigorlatot az erkölestan-és lelkipásztorkodástamból. Már mint káplán jeles szívből szóló s szívhez jövő irodalmi becsü szónoklataival nagy feltűnést okozott az ifju doktor, azért méltán neveztetett ki 1839. szept. 22-én az egyetemhez egyházi szónoknak és rendes hittanárnak. 1840. jul. 31-én Bécsbe küldetett a Pazmaneumba tanulmányi felügyelőnek, s itt bevégezte szigorlatait, 1841-ben jun. 7-én a történelmi tudományokból tette le a tudori szigorlatot s u. a. év decz. 28-án nagy ünnepélylyel doktorrá avattatott fel. A bajnai (Esztergom-

megye) jeles plebánia megüresedvén, 1842. jul. 14-én oda kineveztetett plebánosnak s aug. 3-án be is iktattatott; itt négy évig működött, örök emléket hagyván hivei szívében.

Bármily magasztos, bármily áldásos legyen is azonban a lelkeszi hivatal, vannak mégis egyesek, kiknek nagy tehetségeire nézve kevés egy község kormányzása, bármily nagy az. Mint a sasoknak hatalmas szárnyakat adott az Alkotó, hogy merészen emelkedvén az emberi szemmel alig látható magasba, az egész légiürt magukénak vallhassák: úgy vannak egyéniségek, kiknek hatalmas szellemi tulajdonai felismerhetlenül mutatják, hogy magasabb és tágasabb kör számára hivatvák. Simor Ev. Jánost is ily magasb hivatással bíró egyéniségek ritka tulajdonai ékesítvén, nem maradhatott a bajnai plebánia szűk körében, jóllehet boldognak érzé ott magát, mert szerette hiveit és hivei szerették őt; szerették bensően, őszintén, egészen a rajongásig. Róla most is sok szépet beszélnek, mi a szívet meglátja. *) Visszahivatott tehát a szorosabb értelemben vett tudományos térre és 1846. jul. 29. az esztergomi nagyobb papnöveldebe, az ugynevezett presbyteriumba kineveztetett tanárnak, hol a pályavégzett növendékeknek az egész hittanból tartott dogmatikus, történeti és jogi előadásokat. 1848. Érsek-helynök titkár lett. 1850. jan. elején meghívást kapott a bécsi szent Agostonról nevezett fensőbb hittani intézetbe, hol mint igazgatónak, a történelem és egyházi jog lett szakmája. Egyuttal es. kir. udvari káplány lett. 1851. a bírodalomba lépett mint osztálytanácsos; ugyanazon évi februárban székesfehérvári kanonok lett s nemsokára széplaki cz. apát. 1854. Miniszteri tanácsos. 1857. Győri püspök, jun. 20. Esztergomban püspökké szenteltetett, s jul. 5. elfoglalta püspöki székhét. 1857. decz. 18. Kis semináriumot alapított. 1858. Megújította s eredeti góth modorba helyezte a püspöki lak kápolnáját, melyet valaha Dóczy püspök épített. 1859. A győrszigeti plebániatornyot építtette. 1860. Rákosi palotájában (Sopron mellett) üvegfestési intézetet alapított (elsőt hazánkban). Vezetője volt Wilfing, soproni rajztanár, ki számos renovált templomba üvegfestményeket készített. 1861. Győrszigeten az irgalmas nővéreknek apácázárdát alapított, melynek negyvenezer frt alapítványt adott. 1862. Segélyalapot hozott létre az elaggott papok részére, maga 6 ezerrel, s a míg püspök volt, évenként 200 frttal járulván hozzá. 1864. A székesegyházat teljesen renováltatta 60 ezer frtnyi költséggel; a Héderváry-kápolnát az eredeti góth modorba helyezte vissza, üvegfestményekkel ellátta. 1865. Belső titkos tanácsos. 1867. jan. 20. kineveztetett esztergomi érsekké. 1867. febr. 22. Praeconisaltatott. 1867. május 6. Felszentelte utódját (Zalka Jánost) Győrött. 1867.

*) L. „Népiskola Tanügy“ 43. sz.

május 10. Esztergomba érkezett s 16. ünnepélyesen elfoglalta az érseki széket. 1867. jun. 9. Koronázta Budán a királyt. 1867. jun. 29-én Rómába érkezett sz. Péter és Pál apostolok 1800-os vértanúságuk jubileumára. 1869. évben befejezte a basilika építését, felszentelvén az oszlopos csarnokot. 1870. A vatikáni zsinaton részt vett. (1869. decz. 8.—1870. júliusig), hol mint a hittani bizottság tagja működött. 1871. márcziusban tartotta az autonómiai gyűléseket Pesten. 1872. óta minden esztergom-egyházmegyei szegényebb sorsu káplánnak 100 frtnyi segélyt ad, a mi évenként 12000 frot tesz ki. 1872. április 21. hálaadó istenítisztelet tartatott az egész megyében, hogy veszélyes betegségéből felgyógyult. Isten iránti hálából arany szentségmutatót ajándékozott a székesegyháznak, melynek értéke 18 ezer forint. 1872. szept. végén megtartotta papjaival a lelkigyakorlatokat s azóta közönségesen minden második évben tartatnak meg. 1872. nov. 3. án felavatta a kerek Annatemplom melletti nőzárdat (Sz. Vincze leányai számára), melyet azon városrész gyermekei számára alapított, hol a nének iskolában és óvodában tanítanak. 1873. A sasvári kerületi papság aranytollal hódolt ő eminenciájának, mint ki a vatikáni zsinat határozatait oly szépen értelmezte. 1873. decz. 22. kinevezetett bíbornoknak. Ő enja XV., mint esztergomi érsek. Mint magyarhoni főpap a XX. bíbornok. 1874. jan. 13. a király ő felsége adta rá a bíbornoki biretumot, a mi Budán (illetőleg a házában) először történt. 1874. márcz. 7. ünnepelte Esztergomban Aquinói szent Tamás halálának kétszázados évfordulóját, fényes beszédet tartván. 1874. aug. 27. felavatta a várfoki sz. István kápolnát (Esztergomban), melyet 12 ezer forintnyi költséggel Lippert építész terve szerint megújított. 1875. nov. 22. felszentelte a bajnai iskolát, melyet építettett A hernalsi katonai leánynövendékeknek 5000 frotot adott. 1875. aug. 25. felszentelte a Bakács-kápolnát, melynek mennyezeti kupját 10 ezer frtnyi költséggel Detoma művész által csináltatta. 1875. okt. 12. megnyitott az érseki képtár, mely immár 502 jelles képet foglal magában. 1876. márcz. és ápril hónapokban, 28 napon át 700 esztergomi embert élelmeztetett, kiket az árviz hajlékaikból kiűzött. 1877. febr. 22. a főegyházmegyei papi segélyalapra 20 ezer frotot adott. 1877. okt. 28. felavatta a komáromi leánynövelőt és iskolát, melyet 80 ezernyi költséggel alapított. 1878. Rómába utazott, (immár nyolczadszor), hogy a pápaválasztásban részt vegyen. Febr. 20. másfél napi conclave után (az ő szavazatával is) pápa lett XIII. Leó. 1880. Az esztergomi basilika kincseit, melyeket elődjei közt leginkább sokasított, fényképekben kiadta, leíratta s 60 példányban a nagy közönséggel megismertette. 1880. febr. 22-én 100 ezer frt alapítványt tett a szegény iskolatanítók segélyezésére. 1880. októberben megnyitott a józsefvárosi (Budapesten) leány-

iskola, melyet alapított és építtetett 95 ezer frtnyi költséggel, s az apácák vezetésére bizott. Ugyanesek a tanító apácák számára alapított zárdát Sopronyban, Léván, Érsekujvártt, másokat segélyezett, mint pl. a selmeczit stb. stb. 1881. Megjelent öt kötetes munkájának első kötete, ily czim alatt: Joannis Cardinalis Epistolarum pastoralium et instructionum selectarum volumen primum Strigonii. 1882. jun. 29. az esztergomi egyház ünnepélyesen megülte 25 éves püspöki jubileumát. Ezen alkalommal a Székes-Fehérvártt alapítandó árvaházra adott 100 ezer forintot. A nagyszombati káptalan felségítésére 100 ezer forintos alapítványt tett. 1882 decz. 8. felavattatott Pázmány remek márványszobra az esztergomi bazilikában s remek beszédet tartott. 1882 decz. 30. bevonult az új palotába, melyet 600,000 frton építtetett s az érsekségnek ajándékozott. 1883. A megyei elaggott papok segélyalappjának növelésére 100,000 forinttal járult. 1883. okt. 28. ünnepelte fényes beszéddel Esztergom törököktől való felszabadulásának 2 százados jubileumát. 1884. máj. 12. a löveni kath. egyetem ötven éves jubileuma alkalmával ki-nevezte tiszteletbeli hittudornak. 1884. befejeztetett a primási kórház, melyet O Emja 90,000 frtnyi költséggel emelt s minden szükségességgel felszerelt. 1885. márcz. 5. elhatározta, hogy az esztergomi basilika kupoláját 180,000 frtnyi költséggel márványba burkolja s Detoma márványozó művész által Lippert építész tervei szerint május 1-én munkához fogott. 1885. márcz. 12. Kétszázezer frtot adott át az esztergomi káptalannak, mint alapítványt, egy Nagy-Szombatban felszerelendő árvaház számára. Házat is vett már. 1885. október 6. felszentelte Drégelyen a Szondy-kápolnát, melyet huszezer forinton építtetett. Azonban számos templomot alapjaiból építtetett, mint a bárkányit; többet lényegesen megújittatott, mint a párkányit stb. stb. 1886. jan. 1-től nem szünt meg egy napon se jót tenni; intézeteket, árvákat, özvegyeket stb. szükölködőket segíteni. Csak ez évi ajándékai is több százezerekre mennek. 1886 iki szt István-társulat nagygyűlésén remek beszédet tartott. 1886. szept. 2. fényesen ünnepeltette és ünnepelte meg Budavárnak a törököktől 200-os visszavétele emlékét, mely alkalomból Esztergomban szintén világhírű beszédet tartott. 1886. okt. 28 án Isten kegyelméből ülte 50 éves papi jubileumát az egész nagy Magyarország forró részvétevel. Mire mintegy varázsütésre le hullottak a valláskülönbség, politikai nézeteltérés, rang- és állasegyenlőtlenység által emelt válaszfalak és egy szívvé, egy lélekké olvadva, egyenlő örömmel, egyenlő lelkesedéssel siette az egész nemzet le róni tisztelete, kegyelete és hálája adóját a haza azon nagy férfira iránt, kinek a legnemesebb elvek által irányított, nagy tettekben dús gazdag élete nemcsak a jelen nemzedékben kelt bámulattal hatásos tiszteletet, hanem tárgya leendő a későbbi nemzedéknél is oly elévülhetlen kegyeletnek, mely

csak kevés halandónak jut diesteljes osztályrésziül. És valóban nem is lehet csodálkozni azon, hogy a jubiláns Herezegprimás iránt az egész birodalom oly kegyeletes részvételt viseltetik, hisz ő mindenkinek mindene az apostol szerint. Az ő félszázados pályája oly fényes, hogy hasonlóra sok más ragyogó tehetségek mellett is bizony nem könnyen akadunk. Ő valóban megérdemli mindenki tiszteletét, mert nem születés, hanem saját érdemei által lett az, a mi: az egész világ bámulattárgya! Őt az Isten emelte nagygyá, kinek di-esőségeért mindig kész volt mindenre. Ő gondviselészerü férfiú s ezt az ellenség is elismeri. Nincsen jó tulajdonság, mit Simorban fel ne lehetne találni és nincs tudományszak, melyben otthonos ne volna. Valóban ilyen főpap méltó a nagy állásra, melyet mindjárt husz éve, hogy betölt.

Mint a nevelés és oktatás nagy apostola számos fiu- és leánynevelődjével örök emléket hagyott az utókoroknak. A fő sulyt mindig a nőnevelésre fektette, mert jól tudta azt, hogy a nő a társadalomra a legnagyobb jó s legnagyobb rossz lehet. Milyen az anya, olyan lesz a család: vallásos vagy vallástalan. Simor nőnevelési törekvéseit, ha most nem, de pár év után örömmel láthatjuk megvalósulva. Azon sok leánynevelődjéből hány ezer meg ezer anya lesz, ki szívképzését a Simor által alapított iskolák- s nevelődjében nyerte.

Mintakép a mi kedves főpapunk mindenben; a ki őt személyesen nem ismeri, ismeri a tengereken is túlhaladó *nagy tetteiben s jóságában*. Bölcs, mint egy Salamon, szent életű, mint egy Dávid, hű, mint egy Ábrahám, erős testben, mint egy Sámson, nagylelkű, mint egy Sándor, szép, mint egy Absolon, elcsés, mint egy Plátó, ártatlan, mint egy Aristides, bátor, mint egy Hektor, győzelmes, mint egy Cesar, ékesszóló, mint egy Demosthenes, jó hazafi, mint egy Kátó, erényes, mint egy Seneka. Minden meg van benne, minek meg kell lennie, azért e nagy férfiú méltó utódja és személyesítője a jámbor Szécsi Dénesnek, az állambölcs Vitez Jánosnak, a rengeteg tudomány Pázmány Péternek, a nagy műizlésű Bakács Tamásnak sat.; méltán tisztelik őt kortársai e melléknévvel: „*Prodigium munificentiae*“ — „Adakozások esodája,“ mert valóban az: csak népnevelési czélokra ajándékozott 1.220.786 frtot ez évig, oly egymilliókétszázhuszezer és hétszáznyolcvanhat forintot, hát a mit ugy adott, hogy nem juthatott a nyilvánosság elé?

Simor bibornokot mindenképen csak bámulni lehet, ritka csillog ő a magyar egyház egén, ezt a külföldi irók is mondják, kik előtt tudományos művei tekintélyek és források.

Horatius VI. ódájának egy része igen találóan alkalmazható a jeles főpapra: „*multos saepe viros nullis majoribus ollos, et vixisse probos amplis et honoribus auctos vidimus,*“ mert ő csakugyan sa-

ját érdemei s nem: születési előjog által emelkedett fel a magyar egyház legfőbb méltóságára, s ha az érdem dicséret- s jutalomra méltó, ugy mindenesetre méltó Simor Ev. János minden dicséretre s jutalomra. A jó Isten meg is jutalmazta őt itt e földön minden- nel: dus földi javakkal, melyeket ő saját és mások üdvére eszközül használ. Bár ebben is őt minden mágnás és gazdag követné. Meg- jutalmazta őt az ur áldásteljes, hosszú élettel, hogy életpéldája- és szavaival tündököljön a világ előtt s dicsérjék az Atyát, ki az ég- ben van. Megérte szerencsésen ez év okt. 28-án 50 éves papi jubi- leumát, hasson fel az ég Urához imánk, hogy a bíboros főpap ép erőben nyerhesse meg bíbornoksága jubileumát is!

Serius in coelum redeas!

P. Feliczián.

I. TANÓRA-RENDELÉS

1., 2., 3. népiskolaosztály számára.

Nap	Hétfő			Kedd			Szereda			Csütörtök			Péntek			Szombat			Vasárnap										
	Oszály	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.							
8-1,9	† Beszéd- és ért. gyak.	Hallgatja	Számfeladványok kidolgozása	† Szántan	Hallgatja	Ir	† Szántan	Hallgatja	Számfeladványok dol.	† Beszéd- és ért. gyak.	Hallgatja	Számfeladványok	† Szántan	Hallgatja	Ir	† Szántan	Hallgatja	Ir											
1,9-9	Ir	† Beszéd- és ért. gyak.	Hallgatja	Számfeladványok d.	† Szántan	Hallgatja	Számfeladványok dol.	† Szántan	Hallgatja	† Beszéd- és ért. gyak.	Hallgatja	Számfeladványok	† Szántan	Hallgatja	Számfeladványok	† Szántan	Hallgatja	Ir											
9-1,10	Künn játszik v. benn csendesen olvas	Ir	† Nyelvtan	Künn játszik v. benn csendesen olvas	Számfeladványok dol.	† Szántan	Künn játszik vagy csendesen benn olvas	Számfeladványok	† Szántan	Ir	† Nyelvtan	Künn játszik vagy benn csendesen olvas	† Szántan	† Szántan	Künn játszik vagy benn csendesen olvas	Számfeladványok	† Szántan	† Szántan											
1,10-10	† Irás-olvasás	Csendesen olvas	Nyelvtanból ir	† Irás-olvasás	Csendesen tanul a nyelvtanból	Számfeladványok dol.	† Olvasás	Csendesen olvas	Számfeladványok dol.	† Szántan	Hallgatja	Nyelvtanból ir	† Irás-olvasás	Csendesen olvas	Számfeladványok	† Irás-olvasás	Csendesen olvas	Számfeladványok											
10-1,11	Haza megy	† Olvasás	Csendesen olvas	—	† Nyelvtan	Hallgatja	—	† Olvasás	Csendesen olvas	† Szántan	Hallgatja	—	† Olvasás	Csendesen olvas	—	† Olvasás	Csendesen olvas	—											
1,11-11	—	Haza megy	† Olvasás	—	—	† Földrajz	—	—	† Olvasás	—	—	† Rajzolás	—	—	† Földrajz	—	—	† Rajz											
11-1,12																													
2-1,3	†		† Irás-olvasás	Csendesen olvas	Ir					† Irás-olvasás	Csendesen olvas	Ir	†																
1,3-3	Hittan			Ir	† Olvasás	Csendesen tanul				Ir	† Olvasás	Csendesen olvas	Hittan																
3-1,4	† Szántan	Hallgatja	Ir	Künn játszik	Ir	† Nyelvtan	Ismétlő iskola			Künn játszik	Ir	† Olvasás	Ir	† Nyelvtan	Hallgatja	Ismétlő iskola													
1,4-4	Ir	† Szántan			†							†	Künn játszik	Ir	† Nyelvtan														
4-1,5					†								†	Ének	Künn játszik				Ir	† Nyelvtan									
					Torna																								

Jegyzet. A †-tel jelölt tárgynál a tanító ténylegesen foglalkozik. A — jelölés azaz nem tartozik a tantervhez.

A népiskolai oktatás eredményére igen nagy befolyást gyakorol a tanórarend, vagyis a rendelkezés alatt álló időnek beosztása és a magánfoglalkozásoknak osztályonként való feladása.

Jól tudjuk, milyen sok veszélyességbe, bajba kerül az olyan órarend összeállítása, melyben az egyes tantárgyak a követelményeknek megfelelő mennyiségben legyenek képviselve, azért ez alkalommal bemutatunk egyet a t érdekeltek kedvéért; ebből a helyi körülmények szerint ki-kí eligazodhatnak.

Mint látható az I. osztály 9-től $\frac{1}{2}$ 10 ig künn az udvaron játszik, (ha kedvezőtlen az idő, benn olvas), 10 órakor pedig haza megy. A II. osztály $\frac{1}{2}$ 11 órakor szintén haza megy mindennap. E beosztást egészségi szempontból látjuk jónak alkalmazni, mert igazán nagy lelkiismeretlenség volna a 6—7 éves gyermeket arra kényszeríteni, hogy 3 egész órán át ülve s poros levegőben maradjon. Ez esetben nem lenne értelme az egészségtan tanításának és az nem gyakorlati alkalmazásból, hanem üres szavak ültetéséből állana. 10 órakor 10—15 perczre a II—III. osztály növendékeit is kibocsátják játszani az udvarra, s természetesen ennyi idővel a tanóra is hátrább ugrik. Ez azonban nem okoz bajt.

Ennyi osztály a tanítónak igen éber figyelmét, ügyességét és pontosságát veszi igénybe. Megelőző este már tudnia kell mik fogják képezni a magánfoglalkozás anyagát, mert különben, ha ott a helyszínén kezd a felől tanakodni, kifogy az időből s működése csak féleredményű leend. Magánfoglalkozásul csupán annyi tananyag ölelendő fel, mennyit fél óra alatt könnyen elvégezhetnek a tanulók, mert különben a félig végzett munkák miatt közönyösségre, pontatlanságra, sőt hanyagságra szoknának a növendékek; inkább kevesebbet hagyjunk föl, de annak elvégzését követeljük is meg; a ki korábban elvégzi munkáját, könyvet vehet elő, addig, míg a sor ismét amaz osztályra kerül.

Józsa Sándor.

2. Könyvismertetés.

ezéerkönyv az elemi népiskolai kézimunkák tanításához. Tanítók, képezdei növendékek és szülők számára Irta Orelt Lajos, kir kath. Teréz árvaházi tanító. I. füzet. A szöveg közé nyomott számos ábrával. Nagy-Szeben Szerző tulajdona. Ára 65 kr.

Nincsen talán egyetlen nemzet is, melynek fiai oly idegenkedéssel viseltetnének a mesterségek iránt, mint a magyar. Sajnos bizony, de még ma is áll nagyobb részben az, hogy a földműves is inkább napszámossá engedi felnőni gyermekét, semhogy valamely iparoshoz adná tanoncznak. Valami gonyt, valami lealázót lát ebben, kivált a büszke székely; ez az oka, hogy napról napra, évre szegényedik; az ősi birtok, mely egy atyáé volt, gyakran hat felé oszlik, hat családnak kellene már megélnie belőle, ámde ez nem futja a kiadásokat, mel-

lékjövedelem nincs, szaporodik az adósság, jön a végrehajtó s szét zúlik a jobb sorsra érdemes család.

Erre több példa van. Milyen más fordulatot venne az életkörülmény, ha a felosztott néhány darab keskeny föld mellett valamely ipar tisztességes jövedelmére támaszkodhatnék a gazda, mely pénzzel járúna a család kiadásaihoz? Igaz, hála a gondviselésnek, ide vonatkozólag is tudnánk példát felhozni, de csak alig egyet-egyet.

A közlgyeilem a népiskola felé irányul. Attól várja, hogy a népnek az ipar iránt táplált ezen ellenszenvét legyőzze s annak gondolkodás módját jó utra terelje. Természetesen a mai felnötteknél e tekintetben ezélt nem érhetnénk el, mert a mely széllembé kiskorától kezdve ugyszólván bele élte magát a nép, attól már lehetetlenség volna eltéríteni öreg korában. Alapjában kell a javítást kezdeni. Egy egész új nemzedéket kell képezni, mely az iparral növekedjék föl, s mely az ilyenemű foglalkozást majdan nem lealázásnak, hanem életszükségletnek, büszkeségnek tekintse. Ez a fő-fő czélja a népiskolai iparoktatásnak és nem a kenyérkereset. És a nép közszellemének ilyen irányu nemesítésére igen jó talajul is kínálkozik a népiskola. Ámde a legüdvösebb ezme is csak holt betű marad, ha nincsen kalauz, melynek vezetése mellett biztosan haladhatna ezélt felé a tanító. Ennek pedig hiánya nagyon is érezhető volt a kérdéses iparoktatás terén. E bajon kívánt segíteni Orelt Lajos kézimunka tanításhoz írt vezérkönyvével. És valljuk meg, igen szépen mutatja be ebbe az ösvényt, melyen haladva, kellő eredményhez lehet eljutni.

A műből az I. füzet fekszik előttünk, ez az általános alapelveket s az I. osztály tananyagát tartalmazza.

Az I. osztály tananyaga borsó munkákból áll. Ennek részei: a) a borsó munkákhoz szükséges anyagok és eszközök; mértani és szépészeti alakok; kerti és gazdasági eszközök; mértani testek; bútorok; az ABC betűi. Az egyes tárgyak elkészített alakban le vannak rajzolva; kiállításuk meglepően csinos. Mindenik darabnál olvasható annak készítés módja is.

A könyv nyelvezete világos, pongyolaság nélkül egyszerű, könnyen érthető. Ha hibákat akarnánk feltüntetni, legfennebb azt mondhatnók, hogy egy-két darab van benne olyan is, mint pl. a 44. és 45-ik, mely talán a II. osztály tananyagában foglalhatna helyet, azonban ez a mű becséből semmit sem von le, mert hiszen egy két darabot a körülmények szerint mindenkor lehet elhagyni vagy hozzá venni. A fokozat egyébként gondosan szem előtt van tartva.

Egyik jó tulajdonsága e műnek abban rejlik, hogy a bemutatott munkák a számtan tanításnál stb. is igen jól értékesíthetők s magán foglalkozásul is lehet alkalmazni azokat. A szülői háznál is hasznos időtöltési anyagot nyújt a gyermekeknek. A könyv kiállítása csinos.

Az elmondottak alapján szívünk­ből kívánjuk, hogy e mű minél szé­lesebb körben terjedjen el az érdekeltek között, s erre a tanítók és szü­lők figyelmét örömmel hívjuk fel.

Józsa Sándor.

III.

A tanító, mint orvos.

Az ember testi szerkezete olyan, mint egy gép, melynek, ha belső részei bizonyos okok miatt megzavartatnak, az egész elromlik, ren­des működése megakadályoztatik. Az ilyen zavart előidéző okokat el kell távolítani óvatosság- és gyógyszerekkel. Testi életünk központja a gyomor, jó részt innen indul ki minden baj, betegség és zavar. A gyomrot kell tehát itt legelőbb tekintetre venni.

Ha a szülő, nevelő és tanító a gyermekek minden betegségeinek jókor elejét akarja venni, úgy legelőbb is meg kell óvnia azt a meg­hüléstől, hosszas künti játszás-, könnyű ruhában járkálástól, a gyomornak étel­itallal való túlterhelésétől és mindenféle étkeknek főleg esteli evésétől.

Ha ezen óvatosság elhanyagoltatott s a növendék ezektől őrizzékre nem intetett, akkor mindenesetre betegség áll be: fejfájás, láz, gyomor­bajok stb. Az ily bajokon, ha óvatosság által előre nem segíthettünk, utólagosan se­gíthetünk gyógykezelés által. Mindig magától értetődik, hol orvos van, ott az ő dolga minden betegségek gyógyítása; a hol orvos nincs és hirtel­len a szükség, csak ily esetekre akar rovatunk segítségül lenni azoknak, kik állásuknál fogva hivatvák „mindenkinek mindene lenni!” Lássuk hát, ha a gyomornak bárminemű zavarodásából származott a betegség, hogyan, mily gyógyszerrel lehet hamar és sikeresen segíteni.

Igen egyszerű ezen orvosság, a legszegényebb ember is megszerezheti, haszna pedig már kétszáz évi tapasztalat által igazolva van. Neve: „Élet­ita” (Lebens-Essenz). Feltalálója Dr. Ernest János svédhoni orvostudor (szül. Stokholmban 1682. okt. 7., megh. u. o. 1786. decz. 31 én). Alkatrészei a kö­vetkezők: Végy egy liter jó tiszta seprő vagy szilva pálinkát egy másfél liter nagyságu üvegbe, az itt leírt szereket tedd ebbe, (melyek a gyógytárból veendő), egybekeverve s jól porrá törve, megszitálva: 1) 15 gramm Aloe suc­cotrini. 2) 5 gr. Radix zedoariae. 3) 5 gr. Gentiana. 4) 5 gr. finom sáfrán, 5) 5 gr. finom rebarbara. 6) 5 gr. Agaricum album. 7) 5 gr. Venetiai thereac Andromachi.

Ha ezen szereket be tetted, rázd fel jól az üveget s 9 napig hagyj pá­lani közép melegségű szobában, naponta d. e. és d. u. rázd fel jól, hogy ve­gyüljön. Ha eltölt a 9 nap, szüred le a barna vegyületet egy tiszta üvegbe finom vásznan keresztül, ha ezt megtetted, készen van az ezer bajra használ­ható orvosság. A leszűrt maradékot tedd egy más üvegbe, s erre is önts seprő vagy szilva pálinkát, s mint gyomorerősítőt néha néha ezt is jó sikerrel lehet

használni, a fogfájás ellen szájba tartva, nem keveseknek jó hatást tett sokszor.

Az előbb említett „Élet-ital“ helyre hozza az elgyengült erőt, Megerősíti az idegeket. Eltávolítja a reszketést az izmokból. Minden hűléstől származott betegségeknek hasznos. Rendkívül tisztítja a vért; megszünteti a főfájást; helyre hozza a vérzavarodásokat; meggyógyítja a hasfájásokat; eltávolítja a szélbetegségeket. Enyhíti, s ha jókor használtatik, el is távolítja a vízkórt. Pusztítja a galandférget és gilisztát. Rendkívüli jó étvágyat okoz. Előmozdítja az emésztést és vérkeringést. Hatathós ellenszer főleg gyufa, sajt, csalmatag stb mérgezések ellen. A halvány arcoknak egészséges rózsapírt ad. Kitünő hajtó és tisztító minden baj és utókövetkezmények nélkül. A hideglelésnek csak, hatatlan eltávolítója (mértékletes életrendtartással). Övszer minden ragályos betegség ellen. Pamutra eseegetve s a fülbe téve a dobhártyát lágyítja.

Ezen kitünő s eléggé nem ajánlható általános orvos-szer a mily egyszerű készítésében, ép oly nagyszerű hatásában. Kévs előtt ismeretes ez így, mint itt van leírva; kétszázad könyvtári porának viharait kiállott iratnak köszönhető csak, hogy sokak javára most meg lett ismeretve. Ezen irat-mely a szerek neveit és a készítési módot adja elő, német nyelven ismeretlen időből M é l t. B o u r d e a u x N á n d o r u r n á l V a j d a H u n y a d o n t a l l á t a t o t t s k ö z l é s v é g e t t l e f o r d i t t a t o t t. Az irás bőrpapíron van s úgy látszik, hogy Dr. Ernest közleménye után a 18 ik században lett németre le fordítva s lemásolva. Az irat végén hiteles névalírással igazoltatik, hogy kik ezen házi orvos-szer r e n d e s e n h a s z n á l t á k n a p o n t a m é r t é k l e t e s é l e t r e n d m e l l e t t, i g e n n a g y é l e t i l ő t é r t e k e l, i g y D r. E r n e s t m a g a, k i m i n d i g é l t e z e n o r v o s s á g g a l, 104 é v e s k o r b a n h a l t m e g, d e s z e r e n e s é t l e n ü l, m e r t e g y e r d e i u t j á b a n l o v á v a l e g m é l y s é g b e z u h a n t. A z o r v o s n a g y a p j a, k i m á r ö r e g k o r b a n k e z d t e a z „ é l e t i t a l “ h a s z n á l a t á t, 130 é v e s, a n y j a 107, é d e s a p j a 112 é v e s k o r b a n h a l t a k e l. E z e k e n k i v ü l v a n t ö b b i g a z o l v á n y o l y a n o k t ó l, k i k n a p o n t a e g é s z e s a l á d j u k k a l e z t p o n t o s a n h a s z n á l t á k s i g y m i n d e n b e t e g s é g t ő l m e n t e k v o l t a k.

Ezen orvosság főtulajdona az is, hogy nagyobb adaggal is véve nem árt, sem pedig zavart nem okoz, ha valaki egy ideig rendszeren használta s azután felhagy vele (mire nincs ok).

Általános megjegyzésül a következők szolgáljanak:

a) Gyomorhajók- és étvágy hiánykóránál, végy 1 evőkanállal.

Főfájás- és vértódulásoknál, végy 2 evőkanállal egy pohár theába,

Hűlésekből jövő bajoknál, végy 2 evőkanállal egy kis pohár borba.

Giliszták ellen (főleg gyermeknél), végy 1 kávé kanállal.

Vízkórságnál, végy 1 evőkanállal egy kis pohár borba.

Hideglelésnél (épen a láz vagy hidegleléskor), végy 1 evőkanállal.

Hajtószerül, végy 2 evőkanállal.

Mikor mint hajtó használtatik, tilos mindennemű gyümölcs és tejes étel élvezése; ilyenkor jó huslevet s fiatal csirke hust kell enni.

b) Rendszeres napi használatnál egészségesek egy kis pálinkás

pohárral vesznek be és pedig úgy, hogy a pohárkába töltenek félig bort s egy kávéskanálnyi ilyen orvosságot, illetőleg „élet-italt.“ A bevétel mindig evés előtt történjek reggel, dél és este. Ki ezt, mint egészséges használja naponta, mértékletesen bármit ehetik reá, nem árt.

Ime ismerd tehát az olesó, egyszerű és igen hasznos „élet-essenciát,“ készíts házad számára azonnal s vedd rendes használatba. Rendes élvezése egészségedet, ha van, előmozdítja, s ha nincs, Isten után hamar meghozza.

Bár ezen hasznos háziszser, mely ily a l a k b a n eddig sok előtt titok volt, mindenkinek pohárszekrényében meg volna mielőbb!

P. F.

IV.

Néhány szó a sertéshizlalásról.

Sertéseket az év bármely szakában jó eredménnyel lehet hizlalni, de rendes ideje a hizlalásnak, kivált ha az nem eladás céljából, hanem házi szükségletre történik, mégis az ősz és a tél kezdete, midőn a hideg beálltával nem kell attól tartani, hogy a hus hamar elromlik. Ez a rendes idő igen közel lévén, célszerűnek és időszerűnek tartjuk az okszerű hizlalásról egyet-mást közölni.

A hizóknál nemcsak az egészséget, hanem a kort is tekintetbe kell venni. Csak minden tekintetben egészséges sertés fizeti ki jól a hizlalást. Olyan állatok, melyek mint malaczkok vagy süldők rosszul tartattak s azért vagy más oknál fogva egészen lesoványodtak, a legtöbb esetben hizlalásra kevéssé vagy épen nem alkalmasak, mert ritkán bírják meg az erősebb hizlalási eleséget, hamar megunják az eleséget s ezért nem lehet ezeket elég gyorsan kihizlalni. Igen sok függ ugyanis attól, hogy meddig tart a hizlalás. A ki maga neveli hizlalni való sertéseit, az mindjárt malacz koruktól fogva tartsa jól, hogy a hus- és zsírképzési hajlam minél jobban kifejlődjék bennök, illetőleg, hogy a sok és erőteljes eleség emésztéséhez szokjanak. Ha sovány sertéseket kell befogni, kezdetben könnyű, olesó eleséget adjunk nekik, míg ugynevezett husállatokká fejlődnek, s csak akkor kezdjük meg a tulajdonképeni hizlalást, ha az előbbinél egészségeseknek bizonyultak s megfelelő emésztőképességet mutattak. Ellenben azokat, a melyekben ezen tulajdonságok nincsenek meg, le kell ölni, mihelyt némiképp alkalmasok erre. Fontos az is, hogy a hizók lehetőleg szelidek, az emberi ápoláshoz szokottak legyenek, mert a vad állatok hamar megijednek, fölháborodnak, a mi a hizlalásra épen nem előnyös. Ezt a malaczkok és a legelőre járó sertéseknél sohasem szabad figyelmen kívül hagyni.

Az, hogy mily korban célszerű a sertéseket hizlalni kezdeni, különböző körülményektől függ. A ki a fősulyt csupán a hus és zsír mennyiségére tekinteti és sertéseit durvább eleséggel, gyári hulladékokkal stb. akarja hizlalni, melyekből a sertéseknek nagy tömegeket kell megemésztetni, az legalább 1 éves

sertéseket fogjon be; de ha a fősulyt a minőségére, tehát a hus és zsír finomságára fektetjük, mihez természetesen finomabb eleség is kell, úgy olyan sertéseket kell befogni, melyek még nem egészen egy évesek.

Malaczkokat csak úgy lehet sikerrel hizlalni, ha az eleség jó részét tejben (tejgazdasági hulladékok stb.) adhatjuk nekik. A kanmalaczkokat, mihelyt elég erősek, ki kell herélni, mert ha későn, mint sok helyen szokás, 3—6 hónapos korukban herélnének ki, jobban megerősödnek ugyan, de husuk nem oly finom, mint a korán kiherélt malaczkoké.

Az ólban, melyben hizók vannak, állandó hőmérsékletnek kell lenni (átlag 10—12° R., de soha sem kevesebb 8 foknál és soha több 15 foknál). Minél hidegebb az ól, annál több eleséget fogyasztanak a hizók, a nélkül azonban, hogy a hus- és zsírképzés az elfogyasztott eleséggel arányban volna, mert az eleség nagyrésze hőképzésre fordittatik; ellenben a nagyon meleg ólakban ellankadnak, elvesztik étvágyukat s könnyen megbetegednek. Nagyon sötét vagy nagyon világos se legyen a hizó-ól. Félhomályban nyugodtabban fekszenek a hizók, a mi a takarmány értékesítésére nézve igen fontos körülmény. Nedves, alacsony, nedveshűdög ólak különböző betegségek forrásai s azért ilyenekbe hizókat zárni nem észszerű. A hizóknak ép úgy kell tiszta levegő, mint más állatoknak; az ólakat is szellőztetni kell tehát időnkint, de úgy, hogy az állatokat közvetlen léghuzam ne érje. Nagyon tévednek azok, a kik azt hiszik, hogy a hizónak minél kevesebb mozgásra kell alkalmat adni, hogy tehát bármily szűk helyre szoríthatjuk. Mérsékelt mozgás mellett jobban emésztenek és jobban esznek a sertések, az ily mozgás nem kerül husba és zsírba, hogy ezt figyelembe kellene venni.

Nem kevésbé fontos az is, hogy az etetési idő pontosan (perczre) megtartassék, s hogy a hizók csak annyi eleséget kapjanak, a mennyit étvágygyal megesznek. Ha majd korábban, majd később kapják az eleséget, folyton nyugtalankodnak, a mi hizásukat nem igen mozdítja elő. A vályut tisztán kell tartani, az minden etetés előtt kitisztítandó, ha eleség maradványok vannak benne, ezek vagy azt jelentik, hogy az adag nagy volt, vagy azt, hogy az eleség már nem ízlik a hizóknak, tehát változtatni kell. Oly takarmány, melyet nem örömezt esznek, félig kidobott takarmány.

Szonjazzani a sertéseknek soha sem szabad, arról kell gondoskodni, hogy a hizók, ha szonjazzanak, vízhez vagy más italhoz (savó stb.) könnyen hozzá férhessenek. Jónak bizonyult a tiszta vízbe egy kis kovászt feloldani. A hizók ezt szeretik inni, s úgy látszik, hogy étvágyat gerjeszt s a hizást előmozdítja.

Ha a hizlalás inkább csak husra történik, kevesebb gabona és más értakarmányra van szükség, kivált ott, a hol némi tejgazdasági hulladék fölött is rendelkeznek. Tanácsos azonban a husrahizó sertéseknek is a hizlalás negyedik hetében a zöld gumó- és gyökéreléséghez gabonát keverni, noha e nélkül is jól laktának, mert éppen ezen időben értékesítik a gabonát legjobban, s a hus magvasabb és izletesebb lesz tőle. Hussertéseknek a vidéki fajok éppen olyan jók, mint az angol fajok.

Ha a hizlalás zsírba történik, úgy a hizlalási időnek legalább utolsó két-

harmadrészeben a főeleségnek gabonából vagy hüvelyes veteményekből kell állni. A különféle gabonanemek közt az árpa a legjobb sertéshizlaló takarmány, melynek nemcsak az a jó tulajdonsága van, hogy az étvágyat gerjeszti, hanem a sertések ezt leginkább szeretik enni s legkésőbb unják meg. A mi a zab a lovaknak, az az árpa a sertéseknek. A tengeri szintén kitünően alkalmas sertéshizlásra, kivált ha légenyduz, melléktakarmánnyal, babbal, borsóval, olajpogácsával kapiják a sertések. Erdélyben például majdnem tisztán tengerivel, vízzel és moslékkal hizlalnak, s a hizlalás, ha a sertések a befogáskor nem voltak igen soványok, legfőlebb 10—12 hétig tart.

A mi az eleség elkészítését illeti, a tapasztalás azt bizonyítja, hogy a gumó- és gyökérféléket legjobb előbb megfőzni vagy (a mi még jobb) gőzölni, a gabonafélét pedig megdaráltatni. Az eleséget sokáig elkészítve állni hagyni nem jó, mert elromlik, hogy ez re történjék, etetés előtt frissen kell elkészíteni. Minél előbbre halad a hizlalás, annál izletesebbnek kell az eleségnek lenni, hogy a sertések meg ne unják s jó étvágygyal egyék. Azért olyan tápanyagokat, melyeket a sertések kevésbé szeretnek enni, mindig a hizlalás első időszakában kell feleltetni. A ki aludtfejvel kezd hizlalni, azt az egész hizlaláson át tolytatni kell, mert ezután minden más eleségtől csak kivételesen gyarapodnak a hizók.

A mi végül a hizlalás idejét illeti, arra nézve pontos szabályt felállítani nem lehet, mert az, hogy hosszabb vagy rövidebb ideig legyen a sertés befogva, különböző körülményektől függ, s minden hizlaló maga legjobban tudja megítélni, hogy hizóját vagy hizóit mikor ölje le vagy vigye vásárra.

E . . . . s.

„A Névtelen.”

(Égy ifju naplótöredékei.)

Irtá: **Varjas . . .**

(Folyt.)

Gis mily érzés kísérte ez álnok szavakat! Szentül megvoltam győződve, ha nem vallok szerelmet, úgy Emma boldogtalan lesz.

Nem mertem volna még sejteni sem, hogy a hozzám intézett szavak a tettetés álarcza alatt mondattak; hogy is kételkedhettem bennük, hisz még nem ismertem a női szív fátyolborított titkát.

Az éjt kínos nyugtalanságban töltém . . .

Az anyá kérdése s kedvesem intése zürzavart keltének lelkemben. Nem nyughattam. Féreg rágott szívemen.

Kedves anyám aggódott nyugtalanságomon, de nem zavart és hagyott érzéseimmel tépelődnöm, melyek a véghetetlen boldogság édenétől Plutó örök sötét éjszakájáig határt nem ismertek; nem is gyanítá a veszélyt, mely fenyegető rémeivel közeledék felém.

Szelid hangon intett:

— Vigyázz fiam! ne háborítsd fel ifju életed nyugalma a bizonytalan és kétségbeejthető jövő ismeretlen céljáért.

Miért nem hallgattam akkor e jó intésre? miért nem hajoltam meg az anyai szeretet tanácsának?!

De késő már töprengeni azon, mit a múltban helyesebben kellett volna végeznem. A sors így akarta és ma már unalmassá válnék előted, ha folytonos panaszaimmal ostromolnálak.

Elmult a kínos éj és én elhatározám szívem érzetét leplezetlen őszinteséggel elmondani.

Türelmetlenül vártam hivatalos teendőim végeztét, melyek után siettem B-ék kedves körét felkeresni.

Emma hű örként várt reám, mintha e napon kitüntetéssel akart volna fogadni, a legkedvesebb szeretettel üdvözölt.

B. asszony pedig feltűnő csintalan, eselszövényes szivélyességgel halmozott el; még be sem várta, hogy a tegnap hozzám intézett kérdésére feleljek, már is egy ujjal ostromolt.

— Nos, Géza el van-e készülve a feleletre? gondolja meg, szigoru bírása előtt áll, ki esetleges hamis vallomásai után kereszkérdéseket fog intézni, melyek szive titkát felfedezik.

Kedves mosolyával azonban szigoruságát mintegy elüze és aggodalmaimat eloszlatá.

— Asszonyom! tudom, hogy szigoru bírás előtt teendek vallomást, de engedje meg, a bíró jelen esetben nem lehet kegyed, mert vallomásaim egy harmadik személyt érintenek, ki ha engem nem fog méltónak itélni, ugy ügyem elveszett.

— Azt én is elismerem, ha azonban az ön által gondolt harmadik személy ugyan azt ohajtja, a mit én, akkor képviselhetem mindkettőnket. Emma meglogja hallgatni az én jelenlétemben és én felelni fogok az ő nevében.

Különösnek tartám e fellépést, Emma azonban sietett megnyugtatni.

— Ne tulajdonítson anyám komolyan mondott szavainak komoly értelmet, örvendve fogom hallani vallomását és ha az szívem vágyának megfelelő lesz, ugy biztosítom részemről mindazt, mit a női sziv boldogsággal adhat.

— Köszönöm Emmám! forrón köszönöm e nyilatkozatát, mely reményeim a valósuláshoz oly közel vezérli. Őszinte leszek:

Az ifju kor tavaszán állok, hátam megett sötét multtal, előttem bizonytalan jövővel, de tetterövel felégyverkezve, hatalmamban álland a multat szivemből kiirtani és biztos jövőt alapítani, melyben jutalmat remélhetek a szenvedésekért.

A cél elérhetésére nem elég csupán a szorgalom, mert az lanakadni fog, ha nem lesz erő, mely bőséges tápot nyújtson a kitartáshoz. A kitartást pedig csak a jövő boldog reménye tarthatja fenn. Már több

két événél, hogy szerencsés vagyok becses családjukat ismerni, már több événél, hogy kedves társaságuknak részese vagyok. Nem oknélküli gyakori látogatásom. Egy kedves érzés bájos világa honol családi szentélyükben, melyhez zarándokoltam eddig. Ott imádtam titkon bizonytalan jövőm istennőjét, kivel a szerelem édenét ohajtom felkeresni, hogy a küzdelem után jutalmat nyerjek. Szeretem azt a kedves nőt, kit asszonyom leányának nevez, szeretem ama leányt, kinek gyujtó szemefényétől szívem új életre ébredt a szerelem érzetétől.

„Öt imádom, birni vágyom.“ E két rövidke mondatban adhatom a feleletet.

Hallgassák meg kérésemet, ne zárják el előlem boldog jövőm reményét! Boldogítsanak egy rövidke „igen“-nel!

Igaz, még mindkettőn az élet ilju tavaszát éljük, de kedves ígéretükkel kitartást és buzgóságot adnak a szent cél elérésére.

Elmondám tehát szívem halálos ítéletét.

B. asszony magához ölelt, fiának nevezett, teljesen meg volt velem elégedve

— Örvendve hallottuk szive őszinte vallomását, nem kételkedhetünk annak hűségén. Igaz szívvel fogadom önt fiamnak, szerette Emmát mindenkor.

Emma azonban hideg volt, a közönyös néző szerepére szorítkozott, kezét nyújtá és arczképét adta át.

— Ön szivem érzését tolmácsolá, ígéretemet örömmel teljesítem. Fogadja e képet viszont szerelmem zálogául és jobbomat a hűség jeléül, mely engem szívéhez lűz örökre.

Sötét szemével szive meghatott, egy sohajt véltem elreppenni ajkáról. Hová ment e lohász, mi rejlett alatta? azt nem tudtam meg soha.

Fájt e hidegség, megborzadtam tőle és boldogságom reményt vesztett utasként bolyongott a bizonytalan jövőben.

De nincs az életben oly válságos helyzet, melyben a remény, e csábító demon elhagyna bennünket, sőt a legveszélyesebb körülményeinkben is, a mikor oly távol áll a mentség, reményünk akkor legnagyobb. Így reméltem én is, minden hidegség daczára.

Oh bár akkor fordultál volna el tőlem, te csábos demon, ki ködképeiddel eltöltéd szivemet, ki boldogságot ígértél és mit adál?! A ködképek elenyésztek, a boldogság keserű csalódássá vált; kínos érzet maradt szivemben, melynek fájdalmai a sirba visznek.

Az estét körükben töltém el, vigan valánk késő éjszakáig. Elvállásunkkor Emma forrón szorítá meg kezemet és oly gyönyörrel tekintett reám sötét szép szemével, hogy e pillanat újból eloszlatá rövid időre előbbi kételyemet.

Ekkor álltam boldogságom tetőpontján, innen rohantam ama végtelen mélységbe, honnan nem szabadulhattam meg többé.

Ifjak! ne járjatok a csábok után, ne mérgezzétek el szeplőtelen szí-

veiteket ama korban, mely csak boldogságról álmodik; ne adjatok hitelt a szép szavaknak, mert kigyómarások azok, melyek lappangva, lassan, de biztosan rontják sziveiteket. Örök kárhozatba taszitanak a kecsegtető boldog éden helyett, ki ölik tetterötöket és gyötrelmekbe taszitanak, melyekből szabadulni nem lesz elég erőtök. Akkor vagytok leginkább megcsalva, a mikor boldogságtok fénytengerén usztok.

És ti érettebb koruak örködjetek a nemzedék erkölcsén, hogy ne legyenek megmértelyezve már a csemete korban gyermekeitek, hogy ne vétessék el tőlük a munkakedv, hogy ne veszítsék el életük eszményét, mely nélkül csak kínos tengődés lesz létük. Nem lesz már lelkesedés, nem lesz már isteni szikra a szívben, hanem kétségbeesett küzködés a nyomorult létért, kétségbeesett viaskodás a megunt étellel, melytől minden áron szabadulni vágyik a megromlott lélek.

Álnok környezetemtől tévutra vezetettve, én is kárhozatba taszítottam; mert nem szívből jött meggyőződés volt B. asszony színlelt öröme, hanem rút számítás.

(Folyt. köv.)

VI.

Hasznos tudnivalók.

1. Hogyan készül a folyékony Alizarin tinta?

Winternitz találmánya szerint: 1 kiló porrá tört gubacsot 12 kíó nyers faccettel gyenge melegén pállani teszed, erre tölts nyers faccetet, míg a folyadék 13 kilót nyom. Az így nyert kivonatnak barna színe van, adj hozzá 12 deca zöld gáliczet és $\frac{1}{2}$ kiló arab mézgat, most hagyd újból, pl. öt napig állani, mely idő alatt a vegyitéket gyakran fel kell keverni. Ezen vegyítékhez aztán tégy annyi indigót, míg az egész keverék 17 kíó lesz. Az ide való indigót így nyered: vögy 1 kíó finom indigót, főrd jól porrá s keverd lassan 4 kíó füstölgő kénsavba. A vegyitéknek néhány napig gyenge melegben kel állani, hogy tökéletes oldat keletkezzen. Ezen idő lefolyása után az oldat tiszta hideg vízzel meghigittatik és tömörített szénsavashammagóddal lefűtittetik. A kék üledéket fel kell fogni szűrővel s kevés vizet kell hozzáadni s ezt is feloldani s a többihez szűrní. Ezen tinta sötét zölden ir, de később korom fekete lesz.

Elszner szerint: $1\frac{1}{2}$ kiló összetört gubacsot oldj fel 5 kíó vízben s azután szürd le, oldj aztán föl egy fazékban 4 deca indigópórt $\frac{1}{2}$ kíó füstölgő kénsavban és hagyd 24 óráig állni. Önts aztán a fazékba 5 kíó vizet és adj hozzá 7 deca rozsdamentes vasreszeléket. Egy óra mulva keverés közt tégy hozzá 5 deca krétaport; 24 óra mulva ezt szürd le s önt d bele a gubacs-kivonatba.

Leonárdi szerint a kemény alizarin tinta így készül: 12 kíó aleppói gubacsot és $\frac{1}{2}$ kíó pirosító buzért oldj fel annyi meleg vízzel, hogy az összesnek sulya 24 kilót tegyen ki. Ezen folyadékot szürd le s főzd meg; főzés

közben tégy hozzá $\frac{1}{4}$ kiló indigó oldatot, $\frac{1}{3}$ kiló zöld gálicot és $\frac{1}{3}$ kiló faecetsavas vasoldatot, erre a tintát gyenge melegben a megszáradásig párologtasd és a maradékot vágd kockákra. Midőn használni akarod, egy kemény tintatömeget oldj fel 6 rész forró vízben s a legjobb fekete tintát nyered.

2. Hogyan készül a fekete archiv irodai tinta?

Végy 16 deca porrá tört gubacsot és 8 deca őrölt berzsenfit, melyet 10 kiló vízzel előbb 5 kiló folyadékká főzöl ki s aztán posztón átszűröd; ujabb oldj fel $\frac{1}{4}$ kiló vízben 8 deca közönséges zöld gálicot, 6 deca arabmézgát és 2 deca sárga cukrot, ezen oldathoz folytonos keverés közt add hozzá a fennebbi berzsenfa leszüretet s hagyd 24 órán át állani, végre selymen szürd át s készen van.

3. Hogyan készül a sárga auripigment tinta?

Törj legfinomabbul össze 2 deca sárga minkénlét és vagyítsd 2 deca erős mézgavízzel,

4. Hogy készül a jó aczéttoll tinta?

Tégy 24 órán át pállani 2 deca meszes kénsavas vaséleget, 3 deca porrá tört gubacsot és 4 deca érzőke-mézgát (Mimosengummi) 24 deca lepárolt vízzel. Idején szürd le és megkaptad a legjobb tintát.

5. Hogyan lehet anyagokat éghetlenné tenni?

A keilméket és fanemüeket éghetlenné úgy tesszük, ha azokat ismételve hamuzsirolda'ba mártjuk és minden egyes bemártás után száradni engedjük, azután szintén annyiszor timsósoldatba is mártjuk.

6. Hogyan készül az Ackermann orvos gyógyszerpapp?

Végy 2 deca konyhasót, 40 gr. velencei szappant, 10 gr. levendula virágot, 2 deca lepárolt vizet, 3 deca borszeszt és 4 csepp mergamut olajat. A vegyítéket jól összekeverve 3 napon át hagyd pállani s azután gyurd össze s vágd darabokra.

7. Hogy lehet a bankjegyhamisítást megismerni?

Tégy egy jó bankjegyet tőmérő (Stereoskop) alá az egyik oldalra, a másikkra tedd a gyanus bankjegyet, a másítottan néhány betű s vonallal több fog feltűnni, mint a jón.

8. Hogyan készül az ambraszesz (essentia)?

Dörzsölj finomra 1 deca szürke ambrát, önts reá 1 deca égényt (aether), rázd mindaddig, míg feloldódik, adj hozzá aztán 10 deca aetheres borszeszt és szürd le egy befedett tölcséren üvegbe, melyet jól be kell dugni.

9. Hogyan lehet rögtön borecetet készíteni?

Vess egy liter jó borba néhány bükklá forgácsot, mely friss, mire a borecetetessé válik.

10. Hogyan készül a flórenczi árkölmes liqueur?

Végy 14 gr. vaniliát, 14 gr. paradicsomalma magot, 14 gr. szerecsendiót, 28 gr. ceyloni fahéjat, ezeket törd jól össze mozsárban s 3 napig tiszta borszeszben hagyd ázni jól bedugva; azután, mielőtt leszürnéd, adj hozzá 15 csepp rózsaszeszt v. árkölmet, hogy piros színű legyen. Gyomor bajokban igen jeles és kellemes szer ez.

11. Hogy készül a valódi baseli pogácsa?

Végy 1 liter mézet, $3\frac{1}{3}$ kiló mundlisztet, 1 kiló fehér cukrot, 2 deca hamuzsirt, 14 gr. salamiát (a hamuzsirt és salamiát 2 tojás sárgájával keverd jól össze), 1 kiló nyers mandulát, mely késsel apró kosszukás darabokra van vágva, $\frac{1}{4}$ kiló cukorporba mártott s vágott citromhéjat, $\frac{1}{4}$ vágott narancshéjat, 3 citrom levét, 10 gr. törött fahéjat, 5 gr. szekfűborsot és 1 liter cse-resznyevizet, ezeket jól össze kell gyurni, s azután bádogedénybe téve, kisütni, ha kisült, rumba vagy vízbe oldott fehér cukorpor keverékkel be lehet vouni s különbféle alakokra darabolni.

12. Mivel lehet a kávé pótolni?

Dörgöld ki héjuktól a szőlőszemeket, szárítsd, pörköld és őröld meg, ha a közönséges kávé módjára forró vízzel leforrázod, épen olyan jó, mint bármely más. Kávé anyagul nagy haszonnal lehet használni oly formán rozstól és száraz kenyérhéjat is. Bár minden szülő gyermekeinek ilyen kávé adna.

13. Hogy lehet az olaj, zsír és faggyufoltot posztóból kivenni?

A foltokat nedvesítsd meg égényes terpentinolajjal és dörzsöld meg először kis szivacsosal s aztán igen gyorsan kezeid közt újból ismételd. Erre hints, a foltokra, megszáttált hamut vagy porrátört timföldet, $\frac{1}{4}$ órára kefeld ki, a folt elenyészik. Ha a timföld fehér foltot hagy, azt dörzsöld fel kenyérbéllel. A terpentint szag pedig mosás vagy alkohol leöntéssel elillan.

W. Tibikarusz.

VII.

A havi eseményekből.

A pápa XIII. Leó ő szentsége Dr. Simor Ev. János bibornok-hercegprimás 50 éves jubileumára üdvözlő levelet küldött. Okt. 30-án I. Ferencz József Magyarország legkatholikusabb királya Tisza Kálmán miniszterelnök és számos főúr kíséretében Esztergomba ment a jubiláns főpap üdvözlésére, mely alkalomból a Felső meglátogatta a Basilikát, a papnőveldét és a tanintézeteket.

Az Eminenciás bácsi. Az esztergomi fogadások alkalmával a primási palotában történt ezen kedves epizód: A Primás minden küldöttség közt elsőnek fogadta rokonai küldöttségét Székes-Fehérvárról, mintegy husz tagot; ezek megbíztak maguk közül, mint szónokot, egy plebános-öcsöt, hogy beszéljen az egész nevében a biboros nagybácsinak. A derék plebános oda is állott papi-díszben a kardinális elé s kezdé: „Eminenciás és kegyelmes bibornok-hercegprimás ur! Kedves nagybátyánk! Az emberi élet perczében . . .“ A Primás azonban vállára veregetett s szóló szavait félbeszakította: „Hagyd el, kedves fiam. Hallok én betanult beszédet eleget. Inkább szóljon valaki közületek olyan, ki nem csinálta előre beszédét, például te!“ -- egy tizenöt éves unokahugára mutatván, őt a középre hozta: „No halljuk hát a szép dikziót.“ A fiatal kis-asszonyka irult-pirult a sok főúr közt, de mégis elő áll s elrebege: „Kedves eminenciás bácsi, eljöttünk, hogy az aranymisére mindenjót kívánjunk. Az

Isten éltesse!“ A Herceg főpap bácsi megcsókolta a kicsike homlokát s azt mondta: „Ennek a dikciónak örülök legjobban.“

Papok és tanítók figyelmébe. Sok oly tanítótól, kik ingatlanokban kapják javadalmaikat nagyrészt, az állam javadalmi adót követel. Egy új felmerült panaszos eset alkalmával azonban Vadász József, Bereg-Ugoicsa megyék adófelügyelője, elrendelte, hogy mivel az ingatlant terhelő adók az 1879. évi XV. t.-cz. 71. §. és 1883. XLIV. t.-cz. 95. §. értelmében a tényleges birtokosok által fizetendők: ana törvényellenes eljárás, hogy a haszonélvező pap- és tanítótól követelik az adót, megszüntetendő. A visszaélni szeretők figyelmét illetékesek az említett §-ra utalják, mert fájdalom, nem ritka eset ez ma.

A várcsi és községi előjárók figyelmébe. Fájdalom, néhány év óta sok oly törvény mellőztetik, melynek labbal tiprása s meg nem tartása Isten rettentő büntetését vonja le sokakra. A károkkodókat nem szokták megbüntetni. Sokszor bizonyos előjárókról tudjuk, hogy hallják a káromkodást és figyelembe sem veszik, pedig lej. törvény van rá: a közbüntetőtörvénykönyv 51. §. Az 1880. XXXVII. t.-cz. 40. §. 5. pont és 41. §. értelmében az ily ügyek a kir. bírósághoz tartoznak. Gyöngyösön a kir. bíróság legközelebb P. L. egyént rátkáromkodása miatt, mint isteni fölség sértőt, a §. szerint szigorúan büntette. Bár ez eset az előjárók vallástalanságra szunnyadó lelket, ha nem másért, a §-ért felrúzná.

Megérdemlett kiténtetés. Ft. P. László Polykárp erdélyi szt. F. r. tartományfőnök Fogarasban, okt. 17-én fényes ünnepélyvel újból egy jeles érdemkeresztet tűzött föl mélt. Máx Tivadar es. kir. nyug. őrnagy urnak az egyházi ügyekért oly buzgón dobogó szíve fölé. NIII. Leó f. év aug. 2-án küldte a ritka vallásos és bőkezű őrnagy kiténtetésére a sz. Szilveszter Lovagrendjelét. IX. Pius is kiténtette őt a sz. Gergely lovagrenddel. Isten éltesse a derék jó urat, hogy sok zárdatemplomot díszíthessen s láthasson el a szükségesekekkel.

Gyó Litréban nov. 14-én d. u. a r. k. polgári iskola dísztermében kerti növény és gyümölcskiállítás volt. Ezen kiállítás tényleg bebizonyította azt, hogy a hidegebb éghajlatu Gyergyó is képes jó kezelés mellett szép gyümölcsöt teremni. Az érdem tek. Dr. Szilvász János derék községi orvos uré, ő alapította meg 1885. év végén a „Mezőgazdasági és kertészeti egyesület“-et, melynek célja a fák és kerti növények honosítása és művelése. Adjon Isten a jó példának minden helyen buzgó követőket és az ügybuzgó derék orvosnak hosszú életet.

Folyó év nov. 11-én, esütörtökön, a gyergyói róm. kath. esperesi kerület őszi koronagyűlést tartott, melyen több érdekes és gyakorlatba viendő tárgy jött elő. A többek közt, mi a tanítókat érdekli, megemlítjük azt, hogy a gyergyói r. kath. kántortanítói nyugdíjalap gyarapítására, mint eddig, ugy ezután is a kerületi plebánosok hozzájárulnak. A nyugdíjra jogot tarthat minden róm. kath. iskolánál levő tanító, akár férfi, akár nő, a kántor, segédkántorok és kántor- vagy segédkántortanítók, ha t. i. ők is évi tagdíjajukat, mi csekélység, befizetik pontosan, mire kötelezve is vannak, ha az egy-letbe beléptek.

Hítélet Ditróban. Mint más helyen, úgy Ditróban is halottak napja meghatóan ünnepeltetett; nov. 1-én vecsernye után, szürkületkor a nép körmenetileg ment ki a felső temetőbe, mely lángtenger volt, Nt. Sorbán András polg. isk. hittanár vezetése alatt, ki ott szépen fejtegette: „Hogyan segíthetünk a szenvedő lelkeken.“ Másnap gyászmise után, melyet nsgs Salamon Alajos főesperes végzett, a processio a régi alsó temetőbe lőn vezetve nt. Bourdeaux Feliczián Olivér segédielkész vezetése alatt, ki a temetőben szintén szónokolt, előadván a halottak napjának és a temetési szertartásoknak szép és magasztos jelentőségét.

Gyergyó-Szentmiklós városban a ritka tapintatu s bámulatos műveltségű Paulai szt Vincze nővérek vezetése alatt levő növendékek f. évi nov. 8-án jótékony czélra a zárdai nagyteremben ft. Ferenczi Károly plebános intézeti igazgató és tiszt. S. Molinári Emerika házfőnöknő névnapja alkalmából a következő ünnepélyi tárgysorozatot adták ki: Nyitányul: Pretiosa Wébertől, 4 kézre, játszik: Sz. F. Emla és Lázár Iza k. a. Üdvözlő beszéd. Szavalja: Merza Etelka. „Tekints reánk,“ kardal. Bernadette, dráma 5 felvonásban. Történeti hely: Franciaország, Lourdes városban. Személyek: Bernadette, pásztorleány Novak Anna. Louiza, hercegnő Eranos Janka. Ottilia, Zsófia, leányai Laurency Berta, Gencsy Olga. Mina, nevelőnő Kopasz Irén. Róza, Agnes, komornák Strasser Anna, Róth Anna. Borbála, majorosné Lázár Emma. Mari, Hanka, Erzsi, leányai Csengő Erzsi, Kopasz Marcsa, Mélik Paula. Gertrud, szomszédnő Kedves Emma. Lourdesi polgármesterné Szász Etelka. Emma, Sarolta, Emilia, Józsa, Amália, Ilona, kis leányok Lourdesből Csiky Ilona, Romfeld Mariczi, Csiky Anna, Novák Marcsa, Nagy Etel, Finker Gizella. A fehér hölgy Blága Berta. Angyalok: Merza Etel, Mélik Paula, Rómer Hermin, Romfeld Emma, Lázár Anna, Kritsa Leontina, Hochschild Gizella. Az I. felvonás után játszik: Tiltcher Bella k. a. Die Wiedmung Hamneltől op. 95. A II. felvonás után játszik: Lázár Iza k. a. Paganinis Hexentanz Wallace-tól. A III. felvonás után játszanak: Sz. F. Emla k. a. és tek. Kritsa Péter ur. Romanze Franc Otto Sturmtól op. 4. Zongorán és hegedűn. A IV. felvonás után játszanak: Lázár Iza és Tiltseher Bella k. a. Gerolsteini hercegnőből 4 kézre. Az V. felv. kezdetén énekel: Lázár Iza k. a. Ave Maria. Schubertől. Záradékol játszik: Szász Etel k. a. Jeunesse D'orré. Smidttől. — Az ártatlan földi anygalkák szerepeiket jól tudták. A darab remekül sikerült. Mindenki elismerését kiérdemelte, azért másnap közkivánatra újból kellett adni. Hála és égi jutalom a buzgó nővéreknek, kik sok elfoglaltságuk daczára is a közművelődés ezen művészi ágának szakszerű kiképeztetésére is oly sokat áldoznak. Bámulatos ügyességgel készült a színpad, a barlang s lourdi erdő, meg a görögtűz. Ezek a jeles művésznők, Soror Félegyházi Emmanuclát dicsérik. Isten éltesse Paulai szent Vincze leányait!

A gyergyói r. kath. tanító egyesület f. évi november hó 9-én Gyergyó-Alfaluban a felsőnépiskolánál tartotta meg évuegyedes rendes gyűlését, melyen a tagok úgy az egyházi, mint a világi részről igen szép számmal voltak képviselve. A tárgysorozat egyik főpontját a tisztujítás képezte.

Elnök*) lett: Boga Bálint győalfalvi felsőnépiskolai igazgató, alelnök: Józsa Sándor ditrói tanító, jegyző: Vendl Aladár ditrói polg. isk. igazgató, aljegyző: Köllő János ditrói tanító, könyvtárnok: Novák János győsztmiklósi, pénztárnok: Hozó Pál ugyancsak győsztmiklósi tanító. Salamon Alajos főesperes ur örökös tiszteletbeli elnöknek választatott. — Gyakorlati tanítást tartottak: Olajos Farkas a pénzek ismertetéséből, Boga Bálint a magyar nyelvtanból, Imecs János a természetrajzból, Berde Ferencz a nemzet gazdaságtanból és a hittanból. A gyakorlati tanítások mind sikerülteknek ítéltettek. Hosszabb vitát idézett elő Hochschild Lajos győsztmiklósi polg. isk. tanítónak azon nyilatkozata, mely szerint a magyar nyelvtant csak olvasókönyvek alapján volna lehetséges sikeresen tanítani. — A gyűlés egy gyergyói méhészet-egylet alakítását határozati-lag kimondotta s szabályzat kidolgozására Ferenczy Károly, Szabó Imre és Berde Ferencz tagok személyében bizottságot küldött ki.

A színművészet, mint a nyelv és szépérzék művelője, dicséretesen pártoltatik sok vidéken a műkedvelők által, így Győ Szentmiklóson, Ditróban és Alfaluban. De, hogy a nagy czélnak ez igazán megfeleljen, az illető intéző körök figyelmébe ajánljuk az érdekes és erkölcsös szindarabokat, u. m. Az elrejtett drága kő, írta Visemann. Bernadette, francia eredeti után. Keresztény vértanuk stb.

A valláserkölcsnek legbiztosabb megmentője és fentartója a Mária tisztelet. Erről két ezer év tesz bizonyosságot. Legujabban P. Angelikusz szervezte „Az élő rózsafüzér társulatot,” ez sok helyen a hanyatlásnak indult erkölcsöket megmentette, miért is okt. 12-én Nagy-Kászonban és nov. 11-én Győ-Tekerőpatakon az őszi koronagyűléseken forrón ajánlatott a papság figyelmébe pártolás és terjesztés végett. Ki a nagy eredményeket nem hiszi, szervezze a társulatot községében és meg fog róla győződni. Hogy ha a tanítók és tanítónők is osztályaikban ezt megalakítanák, sokat tennének, s erre fel is kérjük minden t. olvasóinkat.

---

*) Szokatlan fordulat! de reméljük azért, hogy a kath. érdekek nem fog szenvedni.
Szerkesztő.

